

Ympäristörikokset: Konkurssipesän vastuu

Ympäristöseminaari

28.11.2019 Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere

Konkurssiylitarkastaja Antti Kurikka

Ympäristörikokset: Konkurssipesän vastuu

1. Aluksi
2. Konkurssipesän ympäristövastuut
 - 2.1 Jätteet ja ongelmajätteet
 - 2.2 Pilaantunut maaperä ja pohjavesi
 - 2.3 Vastuu ympäristövahingosta
3. Pesänhoitajan velvollisuus tehdä rikosilmoitus

Konkurssin tarkoitus (KonkL 1:1,2 §)

Konkurssi on velallisen kaikkia velkoja koskeva maksukyvyttömyysmenettely, jossa velallisen omaisuus käytetään konkurssisaatavien maksuun. Konkurssin tarkoituksen toteuttamiseksi velallisen omaisuus siirtyy konkurssin alkaessa velkojien määräysvaltaan. Velallisen omaisuuden hoitamista ja myymistä sekä muuta konkurssipesän hallintoa varten on tuomioistuimen määräämä pesänhoitaja.

Likvidaatio

==> maksukyvyttömäksi todetun yrityksen toiminnan lopettaminen ja jäljellä olevan varallisuuden jakaminen velkojien kesken

- velkojille jaettavan kertymän maksimoiminen

- perintäintressi

Julkisen intressin toteuttaminen

Velallisen toiminnan selvittäminen

- velallisselvitys
- pesäluettelo

- julkisselvitys: konkurssin raukeamisen asemesta viime kädessä valtion varoilla toteutettava konkurssimenettely
 - tässäkään perintäintressi ei unohdu

Pesänhoitaja

Yleisluonnehdinta:

Velallisen **omaisuuden hoitamista ja myymistä** sekä muuta konkurssipesän **hallintoa** varten on tuomioistuimen määräämä pesänhoitaja.

Tehtävät säädetty konkurssilaissa: 14 luku

Myös 'kriminaalipoliittisia' tehtäviä:

- velallisselvityksen sisältö
- julkisselvitys
- 2013: rikosilmoituksen tekeminen

2. Konkurssipesän ympäristövastuut

2.1 Jätteet ja ongelmajätteet

Pesänhoitajan tulee huolehtia siitä, että velallisen hallitsemisissa tiloissa tai alueella olevat irtaimet jätteet ja ongelmajätteet toimitetaan asianmukaisesti käsiteltäviksi jätelain 28 §:n edellyttämällä tavalla.

Konkurssipesä on jätelain 6 § 1 momentin tarkoittamana jätteen haltijana massavelkaisessa vastuussa jätteen asianmukaisesta käsittelystä (KHO 2003:51 ja 2017:53).

...jätteet ja ongelmajätteet

Konkurssipesä voi pyrkiä sopimaan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden ostajan kanssa siitä, että tämä ottaa vastuulleen jätteiden toimittamisen käsiteltäväksi.

Jos konkurssipesä ei pysty huolehtimaan jätteiden asianmukaisesta käsittelystä, pesänhoitajan on ilmoitettava asiasta velallisen käyttämän toimitilan tai kiinteistön omistajalle taikka ympäristönsuojeluviranomaiselle, jotta nämä voivat huolehtia jätteiden käsittelyn järjestämisestä.

2.2 Pilaantunut maaperä ja pohjavesi

Ympäristönsuojelulain 133 §:n mukaan se, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan maaperän ja pohjaveden.

Vallitsevan tulkinnan mukaan konkurssipesä ei olisi massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnassa aiheutuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta.

Jos konkurssipesä **jatkaa** ympäristöä pilaavaa toimintaa, se saattaa joutua vastuuseen myös ennen konkurssin alkamista tapahtuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta.

...pilaantunut maaperä ja pohjavesi

Kun konkurssipesä myy pilaantuneen maa-alueen, ostaja voi joutua ympäristönsuojelulain 133 §:n nojalla vastuuseen alueen ennallistamisesta, jos ostaja tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta.

Konkurssipesä on pilaantunutta aluetta myydessään ympäristönsuojelulain 139 §:n mukaan velvollinen antamaan ostajalle käytettävissään olevat tiedot alueella harjoitetusta toiminnasta sekä maaperän ja pohjaveden pilaantumisesta.

2.3 Vastuu ympäristövahingosta

Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 1 §:n mukaan ympäristövahinkona korvataan tietyllä alueella harjoitetusta toiminnasta aiheutunut vahinko, joka on ympäristössä aiheutunut mm. veden tai maaperän pilaantumisesta.

- Lain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan korvausvelvollisuus on sillä, jonka harjoittamasta toiminnasta ympäristövahinko johtuu.

Vallitsevan tulkinnan mukaan konkurssipesä ei olisi massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnassa aiheutetusta ympäristövahingosta.

...vastuu ympäristövahingosta

Jos konkurssipesä jatkaa velallisen harjoittamaa, veden tai maaperän pilaavaa toimintaa, konkurssipesä voi joutua massavelkaiseen vastuuseen myös velallisen aiheuttamasta ympäristövahingosta.

Jos konkurssipesä myy ympäristövahingon aiheuttaneen toiminnan, ostaja voi joutua ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vastuuseen ympäristövahingosta, jos tämä toiminnan saadessaan tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää vahingosta.

HE 221/2018: uusi 16 a luku

”Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu”

Vastuu ympäristöstä vs. konkurssin tarkoitus

Ympäristövastuiden asemaan ei vielä selkeyttä:

- LaV: "EK edellyttää, että hallitus valmistelee konkurssipesän ympäristövastuuta koskevat säännökset, joissa otetaan tasa-painoisesti huomioon sekä velkojien oikeus maksunsaantiin että ympäristöperusoikeuden näkökohdat."

=>Esitetty KonkL 16a luku ei edennyt

3. Pesänhoitajan velvollisuus tehdä rikosilmoitus

KonkL 14:5,4:

Pesänhoitajan tehtäväksi rikosilmoituksen tekeminen

Jos on syytä epäillä, että velallinen on saattanut syyllistyä velkojia vastaan tehtyyn rikokseen, kirjanpitorikokseen tai muuhun sellaiseen elinkeinotoiminnassa tehtyyn rikokseen, jolla saattaa olla velkojien maksunsaannin tai pesän selvityksen kannalta vähäistä suurempi merkitys, pesänhoitajan tulee tarvittaessa tehdä rikosepäilystä ilmoitus poliisille. (31.1.2013/86)

...pesänhoitajan velvollisuus tehdä rikosilmoitus

Jos epäillyllä rikoksella on vain vähäinen merkitys velkojen maksunsaannille tai pesän selvittämiseksi, velvollisuutta tehdä rikosilmoitus ei ole.

- HE 86/2012: Kysymys ei ole ensisijaisesti rikosvastuun toteuttamisesta, vaan velkojen edun varmistamisesta harkittaessa esimerkiksi mahdollisten takaisinsaantikanteiden nostamista.
- Pesänhoitajan tulee kuitenkin pesää selvittäessään myös kiinnittää huomiota sellaisiin lainvastaisiin toimiin, joissa velkojat eivät ole asianomistajan asemassa. Esimerkiksi epäilty kirjanpitorikos on teko, jonka pesänhoitajan on mainittava velallisselvityksessä.

...pesänhoitajan velvollisuus tehdä rikosilmoitus

- Pesänhoitajan tehtävän painotuksen vuoksi häneltä ei käytännössä varattoman pesän selvityksessä edellytetä rikosepäilytilanteessa niin pitkälle menevää rikosperusteiden selvittämistä kuin olisi mahdollista ja tarpeellista.
- Pesänhoitajille ei tule asettaa ehdotonta velvollisuutta aina tehdä ilmoitusta rikosepäilystä, koska se ei olisi konkurssimenettelyn ensisijaisen tavoitteen toteutumisen kannalta tarkoituksenmukaista.
- Keskeinen kriteeri sille, tekeekö pesänhoitaja ilmoituksen rikosepäilystä, on se, edellyttääkö velkojien etu asian selvittämistä esitutkinnassa.

Kiitos mielenkiinnosta!

antti.kurikka@oikeus.fi

28.11.2019 Konkurssiasiamiehen
toimisto